

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ: ΛΑΟΣ ή ΤΑΞΗ;

**Μια συνέντευξη σε δύο μέρη του Εμίλιο Μινησιάν
στο Courant Alternatif**

Λιποτάκτ(ρι)ες της Καπιταλιστικής Ειρήνης

Λιποτάκτ(ρι)ες της Καπιταλιστικής Ειρήνης

peacedeserters@riseup.net

Μάιος 2025

Πρόλογος των μεταφραστ(ρι)ών

Ο ασύμμετρος πόλεμος στον οποίο οδήγησε η έκρηξη του ταξικού ανταγωνισμού (απεργίες δασκάλων, διαδηλώσεις στη Γάζα και Δυτική Όχθη, δημοκρατικό κίνημα ενάντια στη δικαστική μεταρρύθμιση στο Ισραήλ κ.α.) και η ακόλουθη στρατιωτικοποιημένη εξωτερίκευσή του πριν από 20 μήνες βρίσκεται σήμερα πια, μετά από την κατάρρευση της δίμηνης ανακωχής στις 18 Μαρτίου, σε ένα θλιβερό σημείο. Για το πώς θα εξελιχθεί περαιτέρω η πολύνεκρη αυτή σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ της κυρίαρχης φράξιας της ισραηλινής αστικής τάξης και της παλαιστινιακής διευθυντικής τάξης λίγα μπορούμε να πει καμιά.

Μέσα σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς μοιραζόμαστε την πεποίθηση του Ε. Μινασιάν ότι το εργαλείο μας παραμένει η ταξική ανάλυση. Μεταφράσαμε γι' αυτό και δημοσιοποιούμε τη νέα του συνέντευξη, η οποία δημοσιεύτηκε σε δύο μέρη στο περιοδικό Courant Alternatif, τον Δεκέμβριο του 2024 και τον Ιανουάριο του 2025.¹ Η ταξική πάλη στην Παλαιστίνη έχει τεράστιες ποιοτικές διαφορές, αλλά στην ουσία της δεν διαφέρει από όσα συμβαίνουν σε εμάς εδώ ή σε άλλες γωνιές του κόσμου κι αυτός είναι ένας από τους βασικούς λόγους που στρέφουμε τη ματιά μας στα ταξικά μας αδέρφια στον σχηματισμό της Παλαιστίνης/Ισραήλ.

Η διάκριση μεταξύ «επιτιθέμενων και απειλούμενων», μεταξύ «καταπιεστικών και καταπιεσμένων εθνών» χρησιμοποιείται ευρέως από την αριστερά του κεφαλαίου (και όχι μόνο) για να καλέσει τους προλετάριους να υποστηρίξουν τον εθνικό αγώνα των καταπιεσμένων πληθυσμών στο πλαίσιο του ιμπεριαλιστικού πολέμου. Τα διακριτά ταξικά συμφέροντα αποκρύπτονται και αντικαθίστανται από τα συμφέροντα του «λαού» και τα γενικά συμφέροντα του «καταπιεσμένου έθνους». Έχοντας την ακλόνητη πεποίθηση ότι οι διαταξικές συμμαχίες που προϋποθέτει η πραγμάτωση του εθνικοαπελευθερωτικού ιδανικού μόνο σκοτώνουν τις ταξικές εξεγέρσεις και κάθε άλλο παρά απελευθερώνουν από τις υλικές συνθήκες της καπιταλιστικής κοινωνίας και της κρατικής βαρβαρότητας, δεν βλέπουμε στις γεωπολιτικές, «αντι-ιμπεριαλιστικές» εθνικοκεντρικές-λενινιστικές αναλύσεις που κυριαρχούν εγχώρια από τους υποστηρικτές «των όπλων της αντίστασης» παρά μια αντανάκλαση του παλαιστινιακού εθνικισμού.

Επιλέξαμε, λοιπόν, να κάνουμε αυτή τη μετάφραση επειδή μπορεί να αποβεί χρήσιμη στη συζήτηση που διεξάγεται (ή μάλλον δεν διεξάγεται) στην εγχώρια, αλλά και στην παγκόσμια προλεταριακή δημόσια σφαίρα. Οι απαντήσεις που δίνει ο Μινασιάν στις ερωτήσεις που τίθενται είναι αποκαλυπτικές του τρόπου με τον οποίο συμπλέκονται το κοινωνικό/ταξικό ζήτημα με το εθνικό στην περίπτωση του λεγόμενου παλαιστινιακού ζητήματος. Σίγουρα, στη δική μας περίπτωση, η εγχώρια αστική τάξη δεν καλεί ακόμα τους εργάτες και τις εργάτριες σε σφαγή στο όνομα του εθνικού συμφέροντος, όμως τους καλεί διαρκώς να το προασπίσουν βάζοντας πλάτη στη στρατηγική της για το ξεπέρασμα της κρίσης αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων.

Μια από τις βασικές αρετές του κειμένου είναι ότι εστιάζει στον τρόπο που διαρθρώνονται οι ταξικές αντιθέσεις στο εσωτερικό της Παλαιστίνης παίρνοντας απόσταση από τις πάσης φύσεως αντι-ιμπεριαλιστικές αφηγήσεις που επιχειρούν να μυστικοποιήσουν τις εκμεταλλευτικές σχέσεις συμβάλλοντας στην εθνικοποίηση των κοινωνικών συγκρούσεων. Βάζοντας στο κάδρο τις εσωτερικές αντιθέσεις εντός της παλαιστινιακής και ισραηλινής κοινωνίας ως

1. Πριν από έναν περίπου χρόνο μεταφράστηκε και δημοσιοποιήθηκε στον ελληνόφωνο χώρο η συνέντευξη που έδωσε τον Οκτώβριο του 2023 ο Εμίλιο Μινασιάν στο σάιτ *Le serpent de mer* με τίτλο, Γάζα: «Μια ακραία στρατιωτικοποίηση του ταξικού πολέμου στο Ισραήλ-Παλαιστίνη».

παράγοντα εξελίξεων στην αραβο-ισραηλινή διαμάχη επισημαίνει πως η ταξική πάλη είναι εκείνη που καθορίζει την ιστορική εξέλιξη και βρίσκεται πίσω και από τις κοινωνικές και από τις εθνικές συγκρούσεις.

Ταυτόχρονα, προσπαθώντας να περιγράψει την ταξική διάρθρωση στη Γάζα και τη Δυτική Όχθη, αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο το παλαιστινιακό προλεταριάτο είναι εγκλωβισμένο ανάμεσα σε δύο αστικές τάξεις που συνεργάζονται και συγκρούονται κάτω από μια ενιαία κρατική δομή. Από τη μια, η ισραηλινή αστική τάξη πειραματίζεται με τεχνικές ελέγχου του παλαιστινιακού προλεταριάτου αναπτύσσοντας παράλληλα την πολεμική της βιομηχανία. Από την άλλη, η παλαιστινιακή αστική τάξη, παρότι δεν έχει ακόμα δημιουργήσει το δικό της ανεξάρτητο εθνικό κράτος, έχει ενεργό ρόλο στην εκμετάλλευση και την εξαθλίωσή του. Οι διάφορες φράξιες της (Φατάχ στη Δυτική Όχθη, Χαμάς στη Γάζα) έχουν εποπτικό ρόλο, μεριμνώντας τόσο για την αστυνόμευση και την καταστολή του όσο και για την εφαρμογή της όποιας κοινωνικής πολιτικής εντός των ζωνών που διαχειρίζονται.

Παρόλη, όμως, τη μεγάλη συνεισφορά του Μινασιάν, που είναι να αναδείξει ότι «ακόμα και στις χωματερές του καπιταλισμού» υπάρχουν τάξεις και ταξική πάλη, καταλήγει να αποδίδει κάποια εγκυρότητα σε ένα αντι-αποικιακό πρόταγμα εθνικής απελευθέρωσης. Και παρόλο που αναγνωρίζει το μοτίβο της εθνικοποίησης των αγώνων από πολιτικά εθνικο-απελευθερωτικά μορφώματα (π.χ. Φατάχ), αφήνει να εννοηθεί ότι μακριά από αυτά, σε μία «αντι-ιερραρχική» βάση, ένας αγώνας που πραγματοποιείται πίσω από την ταυτότητα ενός «λαού» μπορεί να έχει μια κοινωνική διάσταση (με τις ταξικές αντιθέσεις βέβαια παρούσες) και άρα μπορούμε να είμαστε αλληλέγγυοι στον αγώνα ενός «λαού» σε μία κριτική βάση. Συμφωνούμε με αυτήν την άποψη μόνο στον βαθμό που έχουμε να κάνουμε με αγώνες που βάζουν σε προτεραιότητα τα κοινωνικά-ταξικά ζητήματα και οι οποίοι δεν συντονίζονται στη βάση ενός οράματος σύστασης έθνους-κράτους. Ο Μινασιάν αφήνει θολό το αν οι αγώνες στους οποίους αναφέρεται έχουν κυρίαρχα κοινωνική διάσταση και τι είδους είναι η αλληλεγγύη που προτείνει.

Ένα αλληλέγγυο κίνημα πρέπει να επιμένει να αναδεικνύει τις ταξικές διαστάσεις του αγώνα και να τονίζει ότι το να τάσσεται σταθερά το προλεταριάτο πίσω από εθνικές σημαίες και πατριωτικά σύμβολα οδηγεί στην αφομοίωσή του από την αστική τάξη. Από αυτή την άποψη δεν ωφελεί η ρομαντικοποίηση τέτοιων αγώνων στον βαθμό που δεν ξεφεύγουν από το εθνικο-απελευθερωτικό πλαίσιο. Υπάρχει άλλωστε καμία ένδειξη ότι μιας τέτοιας μορφής αντι-αποικιακού αγώνα μπορεί να οδηγήσει τους Παλαιστίνιους προλετάριους σε καλύτερη μοίρα στο σήμερα;

Στην τρέχουσα σύγκρουση –μέχρι τουλάχιστον τον Μάρτη του 2025 που οι προλετάριοι στη Γάζα ξεσηκώθηκαν ενάντια στον πόλεμο ζητώντας την ικανοποίηση των αναγκών τους και χτυπήθηκαν από τα «φίλια» πυρά της Χαμάς– δεν υπήρξε αυτόνομη προλεταριακή πάλη. Μέσα σε συνθήκες ακραίας καταστολής και συνεχούς στρατιωτικοποίησης του κοινωνικού ανταγωνισμού, επιχειρείται η καταδίκη της προλεταριακής πάλης σε θάνατο από τη Χαμάς και την ακροδεξιά του Ισραήλ.

Λιποτάκτ(ρι)ες της Καπιταλιστικής Ειρήνης

peacedeserters@riseup.net

13 Μαΐου 2025

Μέρος Α΄

Συνεχίζοντας και εμβαθύνοντας τον διάλογο που έλαβε χώρα με τον Εμίλιο Μινασιάν στις συναντήσεις του *Queercy* αυτό το καλοκαίρι, επιχειρώντας να υπερασπιστούμε μια ταξική ανάγνωση και οπτική της κατάστασης στην Παλαιστίνη-Ισραήλ, του θέσαμε κάποια ερωτήματα. Στο Α΄ μέρος της συνέντευξης, καταπιανόμαστε με το ζήτημα της ενσωμάτωσης της περιοχής Ισραήλ-Παλαιστίνη στον παγκόσμιο καπιταλισμό και την ταξική σύνθεση στην Παλαιστίνη. Στο Β΄ μέρος, θελήσαμε να συζητήσουμε τις επιδράσεις αυτής της ταξικής σύνθεσης στους προλεταριακούς αγώνες και στον αγώνα της εθνικής απελευθέρωσης. (Courant Alternatif)

Εισαγωγικά

Πρώτα ας πούμε μια κουβέντα για τη «θέση από την οποία μιλάω», όπως είθισται να λέμε. Δεν είμαι Παλαιστίνιος, αλλά έχω περάσει τακτικά μερικούς μήνες στη Δυτική Όχθη τα τελευταία είκοσι χρόνια, έχοντας αναλάβει κάποιον από αυτούς τους ρόλους που συνήθως αναλαμβάνουν αριστεροί της δύσης, όταν επισκέπτονται τα Κατεχόμενα: δράσεις αλληλεγγύης, μικρά ντοκιμαντέρ ή και στείρα ακαδημαϊκή έρευνα. Χωρίς αμφιβολία, σε πολλά μέρη της συγκεκριμένης περιοχής, αυτό οδήγησε στην ανάπτυξη κάποιου είδους στρατευμένου τουρισμού, με άρωμα αυτόνομου μαρξισμού...

Προσπάθησα σχετικά έγκαιρα να αποφύγω τα κοινωνικά πλαίσια στα οποία εκδηλώνεται ο φιλοπαλαιστινιακός ακτιβισμός, το να βρίσκομαι δηλαδή με «επαγγελματίες» του αφηγήματος της καταπίεσης σε οργανωμένες συναντήσεις. Ανάλογα με την περίοδο, το πλαίσιο και την ενέργεια που ξόδεψα, τα κατάφερα σχετικά καλά με το να επικοινωνώ συχνότερα με τους ανέργους και τους παρίες στους προσφυγικούς καταυλισμούς και λιγότερο με τους εργάτες (για να μην αναφέρω τις εργάτριες): οι άνεργοι έχουν ελεύθερο χρόνο, και οι περιθωριακοί συχνά θέλουν να μοιραστούν τις ιστορίες τους για τον αγώνα ενάντια στις ένοπλες δυνάμεις (ισραηλινές και παλαιστινιακές), για τη φυλάκιση και τα βασανιστήρια (που εφαρμόζονται στις ισραηλινές και παλαιστινιακές φυλακές).

Το να ανοίγεις το στόμα σου για να πεις ότι «υπάρχουν κοινωνικές τάξεις στην Παλαιστίνη» μπορεί να φαίνεται παράταιρο μέσα σε ένα σκηνικό όπου οι κάτοικοι της Γάζας πνίγονται κάτω από βόμβες εδώ και ένα χρόνο. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι δεν θα το έκανα, ή θα το έκανα διαφορετικά, αν είχα εγκατασταθεί στη Γάζα αντί για τη Δυτική Όχθη. Δεν το κάνω για να αποστασιοποιηθώ από τη σφαγή, αλλά για να καταπολεμήσω την ιδέα της ριζικής ετερότητας, της εξωγένειας, σε σχέση με αυτό που συμβαίνει με όρους καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων, εκεί όπως και εδώ [στη Γαλλία].

Υπερασπίζεσαι την ιδέα ότι το Ισραήλ-Παλαιστίνη αποτελεί μια ενότητα μέσα στον καπιταλιστικό χώρο σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά και τοπικά. Μπορείς να εξηγήσεις γιατί;

Αρχικά, το σιωνιστικό σχέδιο προέβλεπε μια διακριτή εβραϊκή κοινωνία στην Παλαιστίνη. Αυτό το σχέδιο οδήγησε στην εθνοκάθαρση του 1947-1948, η οποία, αν και όχι καθολική, δημιούργησε έναν «εβραϊκό» χώρο, κατά βάση ευρωπαϊκής καταγωγής εκείνη την εποχή. Το 1967, με την κατάληψη της Λωρίδας της Γάζας και της Δυτικής Όχθης, που ήταν προσαρτημένες από την Αίγυπτο και την Ιορδανία αντίστοιχα, ο πληθυσμός της περιοχής που διαχειρίζεται το Ισραήλ έπαψε να είναι αποκλειστικά εβραϊκός. Ταυτόχρονα άρχισε να οικοδομείται ένας ειδικά παλαιστινιακός –και όχι πλέον «αραβικός»– εθνικισμός. Αυτό έδωσε την εντύπωση ότι δύο «έθνη» βρίσκονταν αντιμέτωπα στο ίδιο έδαφος. Αλλά μέχρι σήμερα, καμία ξεχωριστή κρατική οντότητα δεν έχει προκύψει από αυτόν τον παλαιστινιακό εθνικισμό, παρά μόνο

Επομένως, με αφετηρία την «ενότητα του χώρου» Ισραήλ-Παλαιστίνης, μπορούμε να απομακρυνθούμε από την ανάλυση του παλαιστινιακού ζητήματος θεωρούμενου ως μιας υπόθεσης ενός «λαού χωρίς κράτος», ο οποίος ενοποιείται στη βάση μιας κοινής αίσθησης του ανήκειν και μιας ενιαίας αποστέρησης. Αυτή η ανάγνωση τείνει να ουσιοποιεί (essentialiser) τις εθνικές κατηγορίες που παράγονται κοινωνικά, και επίσης να θεωρεί σταθερή την ισραηλινή κρατική βία σε μια συνέχεια από το 1948, μια συνέχεια που δεν λαμβάνει υπόψη τη θέση της στην παγκόσμια δυναμική.

2. [ΣΤΜ] Ο Μινασιάν εννοεί ότι οι εθνοτικές διακρίσεις, με πιο χαρακτηριστική αυτή μεταξύ «εβραίων» και «αράβων», ενώ παράγονται ιστορικά, εμφανίζονται ως διιστορικές. Ταυτόχρονα υποδεικνύει ότι οι (πολιτισμικές, ταξικές κ.λπ.) υποδιαιρέσεις εντός της ίδιας της «εβραϊκής κοινωνίας» αναπαράγονται και με άξονα την εθνότητα. Στα μέσα του εικοστού αιώνα, στους νεοαφιχθέντες στο Ισραήλ εβραίους από τον αραβικό κόσμο, μέσω της ίδιας ρευστής εθνοποιητικής διαδικασίας, τους αποδιδόταν η ταυτότητα του Mizrahi, που σημαίνει «ανατολίτης». Κατά κανόνα οι Mizrahi βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους –προερχόμενους από την Ευρώπη– Ashkenazi εβραίους, συνθήκη που δεν έχει ανατραπεί πλήρως μέχρι και σήμερα. Όμοια, στους εβραίους μετανάστες από την Αιθιοπία, που συνέρρευσαν στη χώρα στα τέλη του εικοστού αιώνα, τους αποδιδόθηκε η ταυτότητα του Falasha που σημαίνει «ξένος». Πρόκειται για τη μειονότητα που βρίσκεται σήμερα στον πάτο της μισθολογικής κλίμακας εντός του Ισραήλ, κάτω και από τους Ισραηλινούς Παλαιστίνιους.

Μπορείς να αναφερθείς με περισσότερες λεπτομέρειες στην ιστορία της ένταξης αυτής της περιοχής (και του εργατικού δυναμικού της) στην καπιταλιστική αγορά;

Από τη σκοπιά της οικονομίας, ο «παλαιστινιακός» χώρος δημιουργήθηκε με τον διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόκειται για μια φάση στην οποία κυριαρχούσαν φεουδαρχικές δομές και μια εμπορική αστική τάξη στα σπάργανα. Η [Βρετανική] Εντολή και ο σιωνισμός σηματοδότησαν τις πραγματικές απαρχές της προλεταριοποίησης της παλαιστινιακής αραβικής αγροτιάς, αλλά στην ουσία η πραγματική έκρηξη έγινε το 1948 με τη Νάκμπα³. Η παλαιστινιακή αστική τάξη και οι φεουδάρχες με τα υπάρχοντά τους παραμάσχαλα εγκατέλειψαν την υπό ισραηλινό έλεγχο περιοχή· ενώ οι Παλαιστίνιοι αγρότες, ως επί το πλείστον μεροκαματιάρηδες, εκδιώχθηκαν από τη γη τους και στριμώχθηκαν σε [προσφυγικούς] καταυλισμούς-στρατόπεδα (camps).

Η ισραηλινή αποικιοκρατία μπορεί να χωριστεί σε τρεις κύκλους. Στην πρώτη φάση (1948-1967), η παλαιστινιακή αγροτιά βρέθηκε αντιμέτωπη με μια τυπολογία παρόμοια με εκείνη της εποικιστικής αποικιοκρατίας: εθνοκάθαρση, αρπαγή γης, «εβραϊκό» κεφάλαιο και εργασία. Υπάρχει ένα επακόλουθο σε αυτό, όπως είπα προηγουμένως, που είναι η εισαγωγή ενός εβραϊκού προλεταριάτου από τον αραβικό κόσμο, το οποίο και το ίδιο εθνοποιήθηκε και παγιδεύτηκε σε μια αποικιακή σχέση ζωοποίησης-εκμετάλλευσης. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η συσσώρευση κεφαλαίου λάμβανε χώρα υπό τη σιδηρά κυριαρχία ενός παντοδύναμου κράτους-σχεδιαστή, που διοικούνταν από ασκεναζικές και σοσιαλιστικές ελίτ, με τον συνδικαλισμό ενσωματωμένο στο κράτος.

Σε μια δεύτερη φάση, μεταξύ 1967 και περίπου 1990, με την κατάκτηση της Γάζας και της Δυτικής Όχθης, η κατάσταση άλλαξε σε μια αποικιοκρατική εκμετάλλευση της εργασίας του γηγενούς πληθυσμού. Ο ισραηλινός καπιταλισμός εισήλθε σε μια διαδικασία εντατικής ενσωμάτωσης στο διεθνές κεφάλαιο, μέσω της στρατιωτικής βιομηχανίας αλλά όχι μόνο μέσω αυτής. Για περίπου είκοσι χρόνια, το προλεταριάτο στους καταυλισμούς της Γάζας και της Δυτικής Όχθης ενσωματώθηκε μαζικά στο εργατικό δυναμικό, στους τομείς με τη λιγότερη ειδίκευση: κατασκευές, γεωργία κ.λπ.

Οι συμφωνίες του Όσλο [1993 και 1995] άνοιξαν μια νέα φάση, αυτή της αποικιακής σχέσης που δομείται γύρω από τη φιγούρα του υπεράριθμου Παλαιστίνιου και την υπερβολαβία της διαχείρισής του. Το Ισραήλ διατήρησε τον έλεγχο της επικράτειας, συνέχισε την επίθεσή του για την καταστροφή της αγροτιάς και ανέθεσε τη διαχείριση των Παλαιστίνιων προλεταρίων, που ήταν παρκαρισμένοι σε κλειστές αστικές περιοχές, σε μια εθνική διοικητική αρχή, η ίδια προϊόν του απελευθερωτικού αγώνα.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι εμπορικές αστικές τάξεις που είχαν ξεφύγει από τη Νάκμπα –αυτές που είχαν την έδρα τους στη Χεβρώνα και τη Ναμπλούς, οι οποίες είχαν βρεθεί στο έδαφος που είχε προσαρτηθεί από την Ιορδανία μεταξύ 1948 και 1967– ενσωματώθηκαν σε αυτή τη διευθυντική τάξη που προέκυψε από την PLO [Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης]. Αυτή η τάξη, ενσωματωμένη στον μηχανισμό ασφαλείας της ΠΑ [Παλαιστινιακή

oooooooooooooooooooooooooooo

3. [ΣτΜ] Αναφέρεται στη βρετανική διακυβέρνηση της Παλαιστίνης μετά από εντολή της Κοινωνίας των Εθνών το 1919 που έλαβε τέλος το 1948 με την ίδρυση του Ισραήλ. Με την ήττα των Παλαιστίνιων στον Αραβο-Ισραηλινό πόλεμο του 1948 περισσότεροι από 700.000 Παλαιστίνιοι εκτοπίστηκαν στις γειτονικές χώρες και πάνω από 500 παλαιστινιακά χωριά ερημώθηκαν και καταστράφηκαν από σιωνιστικές πολιτοφυλακές. Ο όρος «Νάκμπα», που στα αραβικά σημαίνει «Καταστροφή», χρησιμοποιείται παραδοσιακά από τους Παλαιστίνιους για να αναφερθούν στα γεγονότα εκείνης της χρονιάς.

Αρχή], έχει διπλή προέλευση: υπάρχουν τα «εξωτερικά» στελέχη που έφτασαν πακέτο με τον Αραφάτ μεταξύ 1994 και 1996, και εκείνα από το «εσωτερικό», που προήλθαν από την πρώτη Ιντιφάντα και τις ισραηλινές φυλακές. Η εν λόγω τάξη αποτελεί ένα σύνθετο σώμα, που χωρίζεται σε ανταγωνιστικές παρατάξεις. Επωφελείται από προσόδους [του εξωτερικού] χάριν της διεθνούς ασφάλειας, αλλά ελέγχει επίσης ολόκληρους τομείς της οικονομίας στα κατεχόμενα, στις κατασκευές, στις υποδομές, στην τηλεφωνία και, φυσικά, στις εισαγωγές-εξαγωγές με το Ισραήλ. Όλοι αυτοί οι τομείς συνδέονται με την ισραηλινή αγορά και τις επενδύσεις.

Ο πόλεμος στη Γάζα δεν σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας φάσης;

Θα μπορούσαμε να το θεωρήσουμε κι έτσι. Η φάση μετά το Όσλο σηματοδεύτηκε από την εκτόξευση των τεχνικών ελέγχου που αναπτύσσει το Ισραήλ για αυτό το προλεταριάτο που είχε γίνει ουσιαστικά μη παραγωγικό: διαίρεση της επικράτειας σε μικρο-ζώνες, εφαρμογή ενός παρανοϊκού συστήματος αδειών για την έγκριση ταξιδιών, εργασίας, πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, γενικό φακέλωμα, επιτήρηση των κοινωνικών δικτύων, συστήματα αυτόματης αναγνώρισης προσώπου, αλλά και μαζική χρήση [τακτικών στη βάση] της τυχαιότητας (στις συλλήψεις, στο άνοιγμα ή το κλείσιμο των σημείων διέλευσης, στην πρόσβαση στις άδειες) για να «ελέγχεται» η συμπεριφορά. Αυτές οι τεχνολογίες και αυτή η τεχνογνωσία εξήχθησαν σε μαζική κλίμακα και, ως εκ τούτου, δημιούργησαν αξία.

Μου φαίνεται ότι από πέρυσι έχουμε εισέλθει στη στρατιωτική φάση αυτής της λογικής του πειραματισμού. Η τρέχουσα πρακτική της καταστροφής και της σφαγής δεν είναι απλά αποχαλινωμένη: είναι σχολαστική, καλά μελετημένη και ελεγχόμενη, και ταυτόχρονα είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ποια «νίκη» επιδιώκεται. Η υπόθεσή μου είναι ότι οι σφαγές στη Γάζα συνιστούν μια αλληλουχία πειραμάτων, με αξία για τον παγκόσμιο καπιταλισμό – όπως ακριβώς, με έναν άλλο τρόπο, η λογική του «stop and go» της παγκόσμιας οικονομίας κατά τη διάρκεια του covid ενέπλεκε μια ισχυρή διάσταση «βιοεξουσίας». Προσοχή, αυτό δεν σημαίνει ότι θέλουμε να γίνουμε μεταμοντέρνου και να πούμε ότι κάποια λογική της κυριαρχίας έχει αυτονομηθεί από τις καπιταλιστικές σχέσεις. Οι υπεράριθμοι προλετάριοι της Γάζας δεν έχουν πλέον παραγωγική λειτουργία για το ισραηλινό κεφάλαιο, αλλά ο τομέας αιχμής των τεχνολογιών ελέγχου, με την υψηλή προστιθέμενη αξία του, τους «χρειάζεται» ως πειραματόζωα ώστε έπειτα να εγγραφούν εντός μιας διεθνών διαστάσεων κυκλοφορία. Με αυτόν τον τρόπο δοκιμάζουν τους βομβαρδισμούς και τη σκιαγράφηση του προφίλ πολιτών από την τεχνητή νοημοσύνη και διαχειρίζονται μεθοδικά τα επίπεδα της πείνας με στόχο να παραμένει [το παλαιστινιακό προλεταριάτο] διαρκώς στα όρια του υποσιτισμού (μέχρι τώρα), το ίδιο γίνεται και με τις επιδημίες κ.ο.κ.

Αυτή η λογική της ατέρμονης στρατιωτικής επίθεσης εναντίον των υπεράριθμων προλετάρων της Γάζας υποστηρίζεται από τις δυτικές δυνάμεις: όλη η πολιτική τους στάση που καλεί σε μετριοπάθεια είναι απλώς θέατρο (αρκεί να συγκρίνει κανείς το ζήτημα των παραδόσεων όπλων στην Ουκρανία για να διαπιστώσει ότι οι σύμμαχοί του Ισραήλ δεν θέτουν κανένα όριο στην ισραηλινή πολεμική μηχανή).⁴

Μιλάς για μια αστική τάξη και ένα προλεταριάτο στην Παλαιστίνη. Θα μπορούσες να μας δώσεις ένα πορτρέτο της ταξικής σύνθεσης στη Γάζα και τη Δυτική Όχθη και να μας πεις ποιες είναι οι συνθήκες στις οποίες εκτυλίσσεται η πάλη μεταξύ αυτών των τάξεων; Έχει το νομικό στάτους σε σχέση με το Ισραήλ επικαθοριστικό ρόλο για την ταξική θέση;

Η παλαιστινιακή αστική τάξη δεν αποτελεί μια σταθερά συγκροτημένη εθνική τάξη: παραμένει ουσιαστικά εξαρτημένη από την υποταγή της στο ισραηλινό κεφάλαιο και το ισραηλινό κράτος.

Οι Παλαιστίνιοι καπιταλιστές (αν με αυτό εννοούμε «παλαιστινιακής καταγωγής»), μόλις είναι ελεύθεροι να επενδύσουν, θα προτιμήσουν αυθόρμητα να πραγματοποιήσουν το κεφάλαιό τους έξω από το παλαιστινιακό έδαφος – και επομένως έξω από το ισραηλινό εθνικό πλαίσιο. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η ισραηλινή κατοχή έχει περιορίσει την ανάπτυξη μιας εδαφικοποιημένης παλαιστινιακής καπιταλιστικής τάξης. Μια Αμερικανίδα ερευνήτρια (Sara Roy) έχει χρησιμοποιήσει και διαδώσει την έννοια της «αποανάπτυξης» για να αναφερθεί στον τρόπο με τον οποίο το Ισραήλ εμπόδισε τη δημιουργία μιας «ελεύθερης» οικονομίας της αγοράς – δηλαδή μιας οικονομίας που να αποτελεί μέρος της παγκόσμιας αγοράς – στα Κατεχόμενα. Η κατοχή έχει προσδώσει στην ανάπτυξη του καπιταλισμού στη Γάζα και τη Δυτική Όχθη ένα χαρακτήρα συμπληρωματικότητας με όρους αποκλειστικότητας και υποταγής, έχει διαμορφώσει την παραγωγή σε μια λογική υπεργολαβίας και οι ισραηλινόι καπιταλιστές έχουν σχεδιάσει μια αιχμάλωτη αγορά στα Κατεχόμενα. Η παλαιστινιακή εμπορική αστική τάξη έχει κάθε λόγο να δυσανασχετεί με την κατοχή: περιορίζεται στον τομέα της κυκλοφορίας, είναι μια κομπραδόρικη αστική τάξη, για να χρησιμοποιήσουμε έναν όρο που επινόησαν οι τροτσκιστές. Σημαίνει αυτό ότι οι αγώνες της είναι οι αγώνες των προλετάρων των Κατεχόμενων; Θα πρέπει να αμφιβάλλετε γι' αυτό, εκτός αν πιστεύετε στα «trickle-down» οικονομικά⁵.

Από την άλλη πλευρά, αυτό που είναι κεντρικό στην κοινωνική δυναμική που διατρέχει τα Κατεχόμενα είναι η «πολιτική» αστική τάξη που σχηματίστηκε στο πλαίσιο των συμφωνιών του Όσλο, της οποίας η μοίρα συνδέεται με τη διαχείριση του παλαιστινιακού προλεταριάτου. Στην δική της κοινωνιολογία, η ίδια κατάγεται σε μεγάλο βαθμό από αυτό το προλεταριάτο. Έχει επιβληθεί στις παραδοσιακές άρχουσες τάξεις (τις λεγόμενες «μεγάλες οικογένειες»), οι οποίες της έχουν υποσχεθεί πίστη, και έχει διεισδύσει στον κόσμο τους. Τα μεσαία στελέχη της (της Χαμάς στη Γάζα, αλλά κυρίως της Φατάχ στη Δυτική Όχθη) αποτελούν μια «επιτόπια» εποπτική δύναμη για το υπεράριθμο προλεταριάτο. Βρίσκονται στο σταυροδρόμι του κόσμου του αγώνα και του κόσμου των προσόδων από τους διεθνείς χρηματοδότες. Ενώ τίθενται υπό σκληρή αμφισβήτηση (στον βαθμό που κάνουν τα πάντα για να «καβατζώσουν τη θεσούλα τους»), ταυτόχρονα ο κόσμος τους πλευρίζει, γιατί μέσω αυτών έχει πρόσβαση στους μισθούς· ενώ από τη μία ενσαρκώνουν μια μορφή κοινωνικής ανόδου, ενσαρκώνουν και μια μορφή ταξικής ρεβάνς, στη βάση του πολιτικού αγώνα.

Το να μιλάμε για ένα υπεράριθμο προλεταριάτο δεν σημαίνει ότι οι άνθρωποι δεν εργάζονται, αλλά ότι έχουν εκτοπιστεί στο περιθώριο της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Πολλοί εργάζονται με χαοτικό τρόπο, σε μικρές επιχειρήσεις, συχνά εμπορικές, για μισθούς πείνας και χωρίς συμβόλαια (περίπου 10 δολάρια την ημέρα, ενώ το κόστος των αγαθών είναι αναπροσαρμοσμένο σε εκείνο της ισραηλινής αγοράς).

Άλλοι, στη Δυτική Όχθη, συνέχισαν να εργάζονται στο Ισραήλ, στις κατασκευές, στην εστίαση ή στη γεωργία, με πολύ επισφαλείς όρους, είτε περνώντας παράνομα είτε εξαρτώμενοι από μεσάζοντες για να αποκτήσουν πρόσβαση σε άδειες (σπμ. εργασίας και διέλευσης) που μπορούν να ανακληθούν ανά πάσα στιγμή (έχουν ανασταλεί από τις 7 Οκτωβρίου του 2023). Οι συμβασιούχοι εργαζόμενοι αμείβονταν με περίπου 1.400 ευρώ το μήνα, από τα οποία πρέπει να αφαιρέσουμε το δυσθεώρητο κόστος του «περάσματος» και, συχνά, το κόστος της αγοράς αδειών εργασίας.

Μια κάποια αγροτική οικονομία επιμένει επίσης στη Δυτική Όχθη, συχνά ως «εφεδρεία» υπό την πίεση του εμποικισμού. Η δυναμική της προλεταριοποίησης της αγροτιάς συνεχίζεται σταθερά από τις απαρχές του σιωνισμού, ως άμεση συνέπεια της διαδικασίας της αρπαγής της γης και της χρήσης της ως πηγής προσόδου.

Και έπειτα υπάρχει ο κόσμος των πολιτικών προσόδων, που προέρχονται από τα χρήματα που διοχετεύουν οι διεθνείς δωρητές για να υπερασπιστούν μορφές σχετικής σταθερότητας που συνδέονται με τα συμφέροντά τους. Αυτό το εισόδημα στηρίζει το ένα τέταρτο έως το ένα τρίτο του πληθυσμού, αν λάβουμε υπόψη ότι το 40% των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα εργάζεται για τις δυνάμεις ασφαλείας της ΠΑ. Πληρώνονται σύμφωνα με τη νόμιμη κλίμακα των «επίσημων» μισθών, περίπου 450 ευρώ το μήνα, αλλά τα κεφάλαια που καταβάλλονται στην ΠΑ από τους δωρητές της και από το Ισραήλ (μέσω ενός συστήματος φορολογικής αναδρομολόγησης) απειλούνται συνεχώς με διακοπή, γεγονός που οδηγεί στην αναστολή της καταβολής των μισθών.

Επιπλέον, μέρος αυτής της πολιτικής μορφής προσόδου υπεξαιρείται από τα πολιτικά στελέχη προς όφελός τους, για να διατηρήσουν το πελατολόγιό τους και να αναπτύξουν επενδύσεις στην άτυπη οικονομία. Ένα μεγάλο μέρος του υπεράριθμου προλεταριάτου επιβιώνει χάρη σε αυτές τις υπεξαιρέσεις. Πρόκειται για έναν κοινωνικά ανήσυχο πληθυσμό, ο οποίος είχε ενταχθεί μαζικά στο εργατικό δυναμικό του Ισραήλ στις δεκαετίες του 1970 και του 1980 και ο οποίος κινητοποιήθηκε μαζικά και στις δύο Ιντιφάντες. Είναι συγκεντρωμένοι στους προσφυγικούς καταυλισμούς, οι οποίοι ιστορικά αποτέλεσαν και αποτελούν και σήμερα το φυτώριο των παλαιστινιακών «επικίνδυνων τάξεων». Στη Γάζα, όπως και στη Δυτική Όχθη, από τη Jabaliya μέχρι τη Jenin, αυτά τα «προάστια μέσα στα προάστια» [*banlieues dans les banlieues*] δέχονται συνεχή πυρά από τον ισραηλινό στρατό.⁶

Η ρευστότητα της κοινωνικής δομής στα κατεχόμενα εδάφη είναι επομένως σημαντική. Η πολιτική αστική τάξη και ιδιαίτερα τα στελέχη της βρίσκονται πάντα υπό την απειλή της παλινδρόμησης σε μια παλιότερη συνθήκη, με άλλα λόγια του υποβιβασμού τους από το Ισραήλ, από το καθεστώς του συνεργάτη σε αυτό του αντιστασιακού, και επομένως της φυλάκισης.

Και στη Γάζα;

Στη Γάζα, κατά την περίοδο που η Χαμάς ήταν στην εξουσία (από το 2007), ο κεντρικός ρόλος των πολιτικών προσόδων και μιας ουσιαστικά «κομπραδόρικης» αστικής τάξης ενσωματωμένης στα πολιτικά κυκλώματα παρέμεινε ο ίδιος, αλλά σε ένα πλαίσιο αποκλεισμού, με ακόμη

6. [ΣΤΜ] Εδώ ο Μινασιάν κάνει σαφή αναφορά στα προλεταριακά banlieues (προάστεια) γύρω από τις γαλλικές μητροπόλεις που πλήττονται από φτώχεια, παραμέληση και μεγάλη ανεργία. Τα παρισινά banlieues ειδικά είναι γνωστά ως τόπος γέννησης προλεταριακών εξεγέρσεων.

πιο ισχνές επενδύσεις και σε ακόμα πιο ασταθείς συνθήκες.⁷ Τα κέρδη προέρχονταν από τον έλεγχο της διακίνησης των εμπορευμάτων και από τις διεθνείς χρηματοδοτήσεις από το Κατάρ και το Ιράν. Οι επιχειρηματίες που δημιούργησαν περιουσίες τα τελευταία χρόνια (στην οικονομία των τούνελ, για παράδειγμα) το έκαναν σε συνεργασία με τον μηχανισμό ασφαλείας της Χαμάς.

Είναι δυνατόν να μιλήσουμε για μια ταξική δομή στην παρούσα φάση στη Γάζα; Ακόμα και σε μια τέτοια κατάσταση, όπου κάθε μέρα το αύριο είναι αβέβαιο, υπάρχουν πάντα ομάδες ατόμων (που συνδέονται με τη Χαμάς, με στρατιωτικές οργανώσεις που βασίζονται σε φυλές ή σχηματίζονται στη βάση συμμοριών) οι οποίες καταφέρνουν να δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά. Αλλά αυτό δεν δημιουργεί μια ταξική δομή — ή τέλος πάντων πρόκειται για μια ταξική δομή συγκεντρωτικού τύπου, η οποία δεν εγγράφεται εντός οποιασδήποτε κοινωνικής αναπαραγωγής μέσα στον χρόνο.

Μέρος Β'

Ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας, ακόμα κι αν είναι διαταξικός, δεν θα μπορούσε να χαλαρώσει τη μέγγενη της ταξικής κυριαρχίας για τους Παλαιστίνιους προλετάρους; Αφού, άλλωστε, είναι πιθανό ότι η ισραηλινή αποικιοποίηση προστατεύει την παλαιστινιακή αστική τάξη από τη διεύρυνση των ταξικών συγκρούσεων.

Πού είναι ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας σήμερα στην Παλαιστίνη; Υπάρχει ακόμα; Ο αγώνας της εθνικής απελευθέρωσης είναι σίγουρα μια προοπτική (ένα εθνικό Κράτος που θα ξεφορτωθεί τον αποικιοκράτη), και μπορούμε να θεωρήσουμε ότι αυτή παραμένει έγκυρη στην Παλαιστίνη, στον βαθμό που η αποικιοκρατία παραμένει σε ισχύ. Αλλά είμαστε τώρα στη φάση μιας τέτοιας [εθνικής] κινητοποίησης; Ιστορικά, αυτή παίρνει μορφή γύρω από πολιτικούς σχηματισμούς, επενεργώντας ταυτόχρονα στην ταξική δομή.

Στην Παλαιστίνη, ο αγώνας της εθνικής απελευθέρωσης ενσαρκώθηκε από τα κόμματα της PLO (Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης)· πρωταγωνιστές αυτού που μπορούμε να αποκαλέσουμε «παλαιστινιακή επανάσταση», που ακολούθησε τον πόλεμο του 1967. Είναι γύρω από αυτά τα κόμματα (Φατάχ, PFLP –Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης– και όλα τα σχετικά σχίσματα) που αναπτύχθηκε ένα κοινωνικό κίνημα το οποίο ανέτρεψε τις παραδοσιακές ιεραρχίες, κληρονομημένες από τη φεουδαρχική εποχή. Η «παλαιστινιακή επανάσταση» έφερε στο προσκήνιο μια διευθυντική τάξη προερχόμενη από τους κόλπους των μικροαστών διανοουμένων στην εξορία. Η διευθυντική αυτή τάξη, αξιοποιώντας τη ροή των πολιτικών προσόδων, ενσωμάτωσε το προλεταριάτο των προσφύγων της Ιορδανίας, του Λιβάνου και της Συρίας (και σε κάποιες περιπτώσεις προλετάρους αυτών των χωρών που δεν ήταν Παλαιστίνιοι) στις οργανώσεις του αγώνα. Η παραδοσιακή αστική τάξη δεν ανατράπηκε, αλλά ταρακουνήθηκε: τραβήχτηκε στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης με αυτές τις οργανώσεις ώστε να προστατευθεί από τους οπλισμένους προλετάρους που έφεραν τα σύμβολα των οργανώσεων αυτών. Πρόκειται για τη κλασική κινητήρια δύναμη των κινημάτων της εθνικής απελευθέρωσης: η απορρόφηση –από έναν πολιτικό φορέα που φιλοδοξεί να μετατραπεί σε μηχανισμό του Κράτους– ενός κοινωνικού κινήματος προλετάρων ή χωρικών, στη συνήθη περίπτωση προϊόν της προλεταριοποίησης των μαζών της υπαίθρου που προκύπτει από τις αποικιακές σχέσεις· και αυτή είναι η περίπτωση και στην Παλαιστίνη. Η εν λόγω διαδικασία επεκτείνεται έπειτα, μέσα στη δεκαετία του 1980, στη Γάζα και στη Δυτική Όχθη, αλλά χωρίς την [πρότερη] στρατιωτική διάσταση: η πρώτη Ιντιφάντα εκκινεί ως μια εξέγερση των προλετάρων στα Κατεχόμενα (κυρίως από εκείνους που ζουν στους προσφυγικούς καταυλισμούς) και που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης του ισραηλινού κεφαλαίου. Δεν είναι παρά σε έναν δεύτερο χρόνο που η PLO «ανακτά» την εξέγερση για να την κάνει ένα πολιτικό εθνικό κίνημα.

Τι συνέβη στη συνέχεια; Στο «κλασικό» μοντέλο, όταν ο πολιτικός φορέας καταλαμβάνει το Κράτος, λαμβάνει χώρα μια διάσπαση συμφερόντων μεταξύ του κοινωνικού κινήματος και του πολιτικού μορφώματος, και οι προλετάριοι ξαναστέλνονται στη δουλειά τους από το εθνικό Κράτος με το πρόσχημα της ταγής στην υπηρεσία των μαζών. Αυτό που αποτελεί την ιδιαιτερότητα της Παλαιστίνης είναι ότι αυτή η διάσπαση συμφερόντων έλαβε χώρα χωρίς να έχει αποκτηθεί η [εθνική] ανεξαρτησία: στο τέλος της περιόδου που διατρέχει τις συμφωνίες του Όσλο μέχρι και τη δεύτερη Ιντιφάντα (1993-2004), η εθνική διοίκηση εγκατέλειψε την πάλη για την ανεξαρτησία για να αφοσιωθεί στις προσόδους και στις αγορές που της παραχωρήθηκαν από το Ισραήλ. Έκτοτε, η καταπίεση των προλετάρων παίρνει πάντα τα χα-

ρακτηριστικά της κατοχής και της ισραηλινής αποικιοποίησης, αλλά με την απουσία κάποιας προοπτικής αγώνα που να προτείνεται από τις πολιτικές οργανώσεις που προέκυψαν από τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, εφόσον οι διοικούντες αυτών των οργανώσεων είναι πλέον ενσωματωμένοι, στο πόστο των υπεργολάβων, εντός αυτής της ρύθμισης. Πρόκειται για την περιβόητη «διπλή κατοχή», πανταχού παρούσα σε όλες τις συζητήσεις στη Δυτική Όχθη.

Δεν είναι τώρα η Χαμάς που έχει πάρει τη σκυτάλη;

Κατά κάποιον τρόπο η Χαμάς έχει ακολουθήσει τα βήματα της PLO. Η κοινωνική σύνθεση του διοικητικού της μηχανισμού είναι παρόμοια: μεσαίες τάξεις χωρίς κατοχή κεφαλαίου κλασικού τύπου –προερχόμενες από πανεπιστήμια– που ισορροπούν με σπαγγάτο ανάμεσα σε μια προλεταριακή [κοινωνική] βάση από τη μια και στα συμφέροντα της εμπορικής αστικής τάξης από την άλλη. Αλλά η Χαμάς, αντίθετα με την PLO, δεν έρχεται να στηριχθεί πάνω σε ένα κοινωνικό κίνημα. Συγκρότησε ενός τύπου αντι-κοινωνία θρησκευτικής ευλαβικότητας, ιεραρχική και σεβαστική ως προς την δημόσια τάξη. Ενσωμάτωσε τους προλετάριους εντός του συγκεκριμένου μηχανισμού κατήχησης δίχως να αισθανθεί ποτέ την ανάγκη να αιχμαλωτίσει την αυτόνομη δραστηριότητά τους, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεών της με την αστική τάξη.

Από αυτήν την άποψη πιστεύω ότι πρέπει να διακρίνουμε σε μεθοδολογικό επίπεδο την έννοια του αγώνα –η οποία προϋποθέτει μιας μορφής αυτόνομη δράση και υλικά επίδικα που ανακινούν κοινωνικές συγκρούσεις– από αυτήν της «αντίστασης», με τον τρόπο που τη χρησιμοποιούν οι στρατιωτικές ιεραρχικές οργανώσεις, όπως οι ταξιαρχίες Αλ-Κασάμ⁸ στη Γάζα. Η Χαμάς μπορεί δικαίως να καυχιέται ότι παίρνει μέρος στην αντίσταση (όπως η Χεζμπολάχ ή άλλες πολιτικο-στρατιωτικές ομάδες της περιοχής), αλλά το κάνει στηριζόμενη σε ένα συγκεκριμένο, ιεραρχικό, στρατιωτικό μοντέλο, διαχωρίζοντας τον πληθυσμό από τα «στρατευμάτα» της, και όντας πάντα έτοιμη να τα ξαμολήσει για να καταστείλει τους αγώνες.

Στα μέσα της δεκαετίας του 2000, η Χαμάς σπρώχνεται μέσα από τους κόλπους της να αποδεχθεί το πλαίσιο των συμφωνιών [του Όσλο] περί αυτονομίας [της Παλαιστίνης] με το να συμμετέχει στις εκλογές, που σημαίνει να τοποθετηθεί –αντικαθιστώντας τη Φατάχ– ως υπεργολάβος του Ισραήλ στη διαχείριση των προλετάρων στα Κατεχόμενα. Αυτό είναι που κατέληξε να κάνει αναλαμβάνοντας την εξουσία στη Γάζα το 2007. Καταφέροντας να διαπραγματευτεί με τον κατακτητή με (ή χωρίς) στρατιωτικά μέσα, μπόρεσε να διατηρήσει το προσώπείο του ασυμβίβαστου· αλλά αντικειμενικά δεν έγινε παρά ένας τοπικός υπεργολάβος στη διαχείριση των υπεράριθμων προλετάρων.

Εδώ και 16 χρόνια, η Χαμάς διοίκησε τη λωρίδα της Γάζας, ανέλαβε τη διαχείριση των σχέσεων με το Ισραήλ (είτε μέσω της διαπραγματευτικής οδού είτε με τη χρήση πυραύλων), κατέστειλε αγώνες, επέτρεψε σε μια τάξη επιχειρηματιών να πλουτίσει κάτω από την προστασία της. Μέχρι που ξαφνικά, την 7η Οκτώβρη, αποποιείται το ρόλο του υπεργολάβου, υποθέτω,

oooooooooooooooooooo

8. [ΣτΜ] Οι ταξιαρχίες Al-Qassam ή Izz al-Din al-Qassam αποτελούν τη στρατιωτική πτέρυγα της Χαμάς. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη και καλύτερα εξοπλισμένη πολιτοφυλακή που λειτουργεί εντός της Λωρίδας της Γάζας τα τελευταία χρόνια. Ενώ υποτάσσονται στους ευρείς πολιτικούς στόχους της Χαμάς και στους ιδεολογικούς της στόχους, έχουν σημαντικό επίπεδο ανεξαρτησίας στη λήψη αποφάσεων. Διακηρυγμένοι στόχοι τους είναι να συμβάλουν στην προσπάθεια απελευθέρωσης της Παλαιστίνης και αποκατάστασης των δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού σύμφωνα με τις ιερές ισλαμικές διδασκαλίες του Ιερού Κορανίου, τη Σούννα (παραδόσεις) του Προφήτη Μωάμεθ και τις παραδόσεις των μουσουλμάνων ηγεμόνων και λογίων που διακρίνονται για την ευσέβεια και την αφοσίωσή τους.

για να επενδύσει στην υπερεθνική πολιτικο-στρατιωτική διάσταση της οργάνωσης, στα βήματα της Χεζμπολάχ. Κάνοντάς το αυτό, θυσίασε την τάξη των επιχειρηματιών της Γάζας που είχε αναπτυχθεί υπό την προστασία της. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι αυτή η ανακατεύθυνση δεν έγινε χωρίς εσωτερικές τριβές, που μπορούν να μεταφραστούν ως το ξέσπασμα μια παλιάς αντίφασης εντός της, μεταξύ του πολιτικο-στρατιωτικού της πυλώνα (κατά βάση πελατειακού προλεταριακού) και της εμπορικής-αστικής της φράξιας.

Η βρετανική κυριαρχία, έπειτα η σιωνιστική αποικιοποίηση, ο τεράστιος αριθμός των προσφύγων, η καθημερινή άσκηση αποικιακής βίας κ.λπ. μπόρεσαν να κατασκευάσουν υλικά μια κοινή ταυτότητα για τους Παλαιστίνιους και την αντίστασή τους που εκφράζεται μέσω του όρου «λαός». Είναι αυτή η κατασκευή απλά η αντανάκλαση του λόγου (discours) των παλαιστινιακών ελίτ;

Αυτός ο ταυτοτικός προσδιορισμός φυσικά και υπάρχει, αλλά πρέπει να αναρωτηθούμε τι είναι αυτό που βρίσκεται από πίσω. Δεν πάω να πω ότι αναντίρρητα «οι λαοί δεν υπάρχουν, είναι μια μυστικοποίηση της κυρίαρχης τάξης που προσπαθεί να μασκαρέψει την κυριαρχία της», και ακόμα λιγότερο ότι «αν έπεφταν οι μάσκες, οι προλετάριοι θα αποκτούσαν συνείδηση των ταξικών τους συμφερόντων».

Η ιδέα ενός παλαιστινιακού λαού δεν ανήκει απλά στις παλαιστινιακές ελίτ. Κατά καιρούς μάλιστα χρησιμοποιείται ενάντια σ' αυτές. Το ερώτημα είναι: τι αγώνες αναπτύσσονται υπό την κατηγορία «λαός» –ανοιχτά ή μη– από τα διάφορα ταξικά στρώματα που μεταχειρίζονται τον όρο; Δεν είναι ότι, επειδή ταυτιζόμαστε με έναν λαό, δεν αγωνιζόμαστε από την κοινωνική μας θέση.

Και έτσι επανερχόμαστε σε αυτό που έλεγα σχετικά με τον αγώνα της εθνικής απελευθέρωσης και τη διαταξικότητα. Από το 1960 μέχρι το 1970, η PLO στηριζόταν στην ύπαρξη προλεταριακών αγώνων για να μπορεί να διαπραγματευτεί το κομμάτι της πίτας [της εξουσίας] απέναντι στο Ισραήλ, δεδομένου ότι οι προλετάριοι/ες αξιοποιούσαν τον «εθνικό» προσανατολισμό τους ως μέσο νομιμοποίησης των αγώνων τους ενάντια στις ελίτ. Στα Κατεχόμενα, η πρώτη Ιντιφάντα αποτέλεσε το απόγειο αυτής της διπλής λογικής: της αιχμαλώτισης του κοινωνικού κινήματος από πολιτικούς σχηματισμούς και της χρήσης του εθνικού αγώνα από το κοινωνικό κίνημα. Αλλά, μεταξύ του 2002 και 2005, οι προλεταριακοί αγώνες και εκείνοι των πολιτικών διοικητικών σχηματισμών, που ως τότε πορεύονταν μαζί (με αλληλοσυγκρουόμενο τρόπο), σταμάτησαν να λειτουργούν έτσι. Στον απόηχο της ήττας της δεύτερης Ιντιφάντα⁹ (που σε αυτούς τους πρώτους μήνες μεταχειριζόταν την ίδια διαταξική λογική που συνέδεε τους εξεγερμένους ή ένοπλους προλετάριους/ιες με τις πολιτικές ηγεσίες), οι εθνικοί διοικητικοί σχηματισμοί (στη Δυτική Όχθη και στη Γάζα) μπήκαν σε μια λογική καταστολής των αγώνων, συμπεριλαμβανομένου εκείνων που χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα της εθνικής απελευθέρωσης.

Ακόμα κι αν αυτό φαίνεται αντι-δαισθητικό, οι προλεταριακοί αγώνες στα Κατεχόμενα έχουν από την ήττα της δεύτερης Ιντιφάντα και μετά ως κύριο αντίπαλο έναν εθνικό παλαιστινιακό διοικητικό μηχανισμό. Απλούστατα διότι αυτόν έχουν από πάνω τους, και ο οποίος παίζει τον ρόλο του διαμεσολαβητή. Το Ισραήλ απεκδύθηκε των αρμοδιοτήτων [κοινωνικής] αναπαραγωγής των πληθυσμών, τις οποίες παραχώρησε σε μια παλαιστινιακή διοίκηση. Το Ισραήλ παρεμβαίνει στους οικισμούς της Δυτικής Όχθης βάσει μια λογικής «επιδρομών» – και στη Γάζα με τη λογική του σφαγιασμού (massacre).

oooooooooooooooooooooooooooo

9. Η δεύτερη Ιντιφάντα διήρκεσε από το 2000 έως το 2005.

Και όσον αφορά τους αγώνες των τελευταίων 20 χρόνων που βρίσκονται εκτός/ενάντια στα κόμματα;

Για να μιλήσουμε γι' αυτά που γνωρίζουμε καλύτερα (καθώς δεν έχω πατήσει το πόδι μου στη Γάζα παρά μόνο μία φορά, το 2002), μεταξύ του 2015 και 2016, στον βορρά της Δυτικής Όχθης, έλαβε χώρα μια εξέγερση που υποδαυλίστηκε από το προλεταριάτο των προσφυγικών καταυλισμών, ενάντια στην Παλαιστινιακή Αρχή (ΠΑ). Μιλάμε λοιπόν για μια Ιντιφά-ντα «εκ των έσω», της οποίας το επίκεντρο ήταν ο καταυλισμός της Μπαλάτα, έξω από τη Ναμπλούς.¹⁰ Αυτό το κοινωνικό κίνημα εκτόπισε την παλαιστινιακή αστυνομία, αφήνοντας χώρο στους νέους να συστήσουν ένοπλες ομάδες στις δικές τους [χωροταξικά] βάσεις, έξω από την ιεραρχία των κομμάτων, και να επιβληθούν κοινωνικά απέναντι στους ανθρώπους της ΠΑ, στη Ναμπλούς και στη Τζενίν. Οι συγκρούσεις της άνοιξης του 2021 (ταραχές στην Ιερουσαλήμ και σε παλαιστινιακές πόλεις εντός της ισραηλινής επικράτειας «του 1948», πολι-τικό-στρατιωτική επίθεση της Χαμάς, ακύρωση των εκλογών από την ΠΑ) ήταν το επισφρά-γισμα: η ΠΑ βρέθηκε αποδυναμωμένη και αυτό εξασθένησε σε ένα βαθμό τις φαντασιώσεις της για ένα καθεστώς αυταρχικής διακυβέρνησης.

Αυτό που βρήκα ενδιαφέρον στον κύκλο αγώνων του 2015-2016, ήταν ότι πολύς κόσμος άνοιξε μια συζήτηση (που είναι μόνο κατ'επίφαση αντιφατική) σύμφωνα με την οποία η πα-λαιστινιακή διοίκηση εμποδίζει ταυτόχρονα και τη φυσική σύγκρουση με την κατοχή και την πρόσβαση των εργαζομένων στην ισραηλινή οικονομία. Ο κόσμος έδειχνε να νοσταλγεί τις εποχές που «τη μέρα δουλεύαμε για τους Ισραηλινούς, τη νύχτα τους πετάγαμε μολότοφ».

Την ίδια περίοδο ξεπήδησε μια μεγάλη απεργία στον κλάδο της εκπαίδευσης από το διδα-κτικό προσωπικό που απασχολεί η ΠΑ. Παρόλο που η ΠΑ κατάφερε να την εξουδετερώσει –χρησιμοποιώντας λογικές εκφοβισμού, καταστολή και εκβιασμούς, στα πρότυπα των «αρα-βικών» καθεστώτων της περιοχής– η εν λόγω απεργία αποτέλεσε μια στιγμή της κοινωνικής αντιπαράθεσης κλυδωνίζοντας τις βάσεις του πολιτικού ελέγχου της ΠΑ.

Γιατί τέτοια σιωπή από τη μεριά του δικού μας πολιτικού στρατοπέδου για αυτούς τους αγώνες;

Η ΠΑ και η παλαιστινιακή αστική τάξη εμφανίζονται διαρκώς ως πηγές καταπίεσης στις συ-ζητήσεις που εκτυλίσσονται στη Δυτική Όχθη. Αλλά πρέπει βεβαίως να λάβουμε υπόψη τις συνθήκες αλληλεπίδρασής [μας με τους ντόπιους]: εμείς, οι λευκοί μιλιτάντηδες με τις τραγιά-σκες στα Κατεχόμενα, έχουμε αναλάβει έναν λειτουργικό ρόλο: να κοντράρουμε τη μηχανή της ισραηλινής προπαγάνδας με τις μαρτυρίες μας. Αυτός ο ρόλος είναι ουσιαστικά υπόθεση των μεσαίων τάξεων, που εγγράφονται με τον έναν ή τον άλλο τρόπο σε μια λογική πρόσβα-σης σε κεφάλαια (υλικά και συμβολικά) που προέρχονται από τη Δύση, και είναι γεγονός ότι κανείς [ντόπιος] δεν περιμένει αλληλεγγύη στην ταξική πάλη ενάντια στους Παλαιστίνιους εκμεταλλευτές. Συνεπώς, ο κόσμος που βρίσκεται εντός αυτών των σχέσεων «εσωτερικής» (κατά μία άποψη, εθνικής) εκμετάλλευσης, θα σου μιλούν διαρκώς γι' αυτές, αλλά εμείς δεν θα δώσουμε σε αυτές τις τοποθετήσεις μια διάσταση πολιτικού μηνύματος — εκτός από στιγ-μές ακραίας έντασης, όπως στην περίπτωση του 2015-2016 στα βόρεια της Δυτικής Όχθης.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

10. [ΣΤΜ] Περισσότερα σχετικά μ' αυτό στο άρθρο του ίδιου του Μινασιάν *Les Palestiniens de Balata en colère contre «deux occupations»* που δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα <https://orientxxi.info/> το 2017.

Αυτό που βιώνουν οι Παλαιστίνιοι προλετάριοι, ως προλετάριοι, όπως είναι αναμενόμενο δεν φτάνει καθόλου μέχρι τα αυτιά μας: αυτό το βίωμα δεν συμπεριλαμβάνεται στην «εθνική υπόθεση» για την οποία τα πολιτικά γραφεία κρατάνε ενήμερες τις επαφές τους στο εξωτερικό.

Τι κοινές προοπτικές μπορούν λοιπόν να υπάρξουν για τους προλετάριους αυτής της ζώνης;

Το Ισραήλ αντιπροσωπεύει το είδωλο ενός εφιαλτικού μέλλοντος: το μέλλον ενός Κράτους που ανήκοντας στο κεντρικό μπλοκ των καπιταλιστικών χωρών αναπαρήγαγε στον εδαφικό του χώρο μία παγκόσμια ζωνοποίηση της εργασιακής δύναμης αντίστοιχη με αυτήν που παρατηρείται στη διαίρεση της εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτή η κοινωνικής φύσης ζωνοποίηση πραγματοποιείται στην κλίμακα ενός πολεοδομικού συγκροτήματος: η απόσταση μεταξύ Γάζας και Τελ-Αβίβ είναι σχεδόν ίδια με αυτήν μεταξύ Παρισιού και Mantes-la-Jolie. Και λειτουργεί στη βάση της εθνότητας (πρόκειται για μια σταθερά στην ιστορία του Ισραήλ όπως και σε πολλών άλλων Κρατών, ακόμα και εκτός του πλαισίου του εθνικού αγώνα: πριν από την κατάκτηση των περιοχών της Δυτικής Όχθης και της Γάζας, ήταν οι «εισαγόμενοι» εβραίοι από τις αραβικές χώρες που σήκωσαν το βάρος).

Αλλά στη διάρκεια των 20 τελευταίων ετών, το Κράτος επιβλήθηκε ως ο εγγυητής, όχι απλά της κοινωνικής αναπαραγωγής του εβραϊκού προλεταριάτου επί του οποίου κυριαρχεί, αλλά και της ίδιας της «φυσικής» του ύπαρξης, της επιβίωσής του. Είμαστε σήμερα μάρτυρες μιας συστράτευσης αυτού του «εθνικού» προλεταριάτου πίσω από τους εκμεταλλευτές της σε επίπεδα που δεν έχουν παρατηρηθεί ποτέ στην ιστορία, απέναντι στους υπεράριθμους της Γάζας που έχουν παρκαριστεί σε ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης εκτεθειμένο σε διαρκείς βομβαρδισμούς.

Πρέπει λοιπόν να έχουμε στο νου ότι αυτοί οι αγώνες εγγράφονται σε αυτό το εφιαλτικό σύμπαν. Είναι δύσκολο να φανταστούμε ότι μπορούν να παραχθούν συσχετισμοί δύναμης που να μπορούν να «σπάσουν τους διαχωρισμούς». Μέχρι και πέρυσι, το απλό γεγονός ότι αυτοί οι αγώνες συνέχιζαν να υπάρχουν εντός των Κατεχόμενων και να έρχονται κόντρα στην αναπαραγωγή των [υφιστάμενων] κοινωνικών σχέσεων ήταν από μόνο του κάτι που, προσωπικά, με κινητοποιούσε και με έτρεφε (για ακόμα μία φορά, μιλάω εδώ για αγώνες, όχι για την ιεραρχημένη αντίσταση). Σήμερα το βάρος της λογικής του σφαγιασμού έχει διαλύσει τα πάντα: η δυνατότητα για αυτόνομη δράση του παλαιστινιακού προλεταριάτου βρίσκεται υπό την απειλή βομβών που πέφτουν χαλάζι και, όσο το εβραϊκό προλεταριάτο παραμένει αιχμάλωτο του ισραηλινού κράτους (κάτι που δεν φαίνεται να αλλάζει στο κοντινό μέλλον), δεν υπάρχει τίποτα που να τίθεται υπό διαπραγμάτευση μέσω του συσχετισμού δύναμης [που παράγουν οι αγώνες]. Έχουμε στην πραγματικότητα μπει σε μια άλλη φάση, ελάχιστα ελπιδοφόρα.

Το να αρνούμαστε την υλική βάση του παλαιστινιακού «λαού» δεν συνεπάγεται στην πράξη μια «παθητική υποστήριξη» του Κράτους που τον αποικιοποιεί και τον καταστέλλει;

Πιστεύω ότι είναι εφικτό να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο ανάλυσης που θα επιτρέπει να αισθανόμαστε αλληλέγγυοι με τους αγώνες στην Παλαιστίνη χωρίς να έχουμε ψευδαισθήσεις ως προς τις προοπτικές που παρουσιάζουν οι κοινωνικο-πολιτικοί «εθνικοί» μηχανισμοί. Αυτό είναι που εν μέρει κατάφερε η ομάδα *Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα* κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Αλγερία: να αναπτύξει μια διεθνιστική γραμμή ικανή να στηρίξει μια κριτική θέση απέναντι στο FLN [Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο], βασισμένη σε μια ταξική ανάλυση.

Στην Παλαιστίνη, όπως και παντού στον κόσμο, διανύουμε μια περίοδο όπου δεν θα βρούμε πουθενά μια νεκρανάσταση της «ταξικής» συγκρότησης του προλεταριάτου. Κάποιοι προσδένονται σε μια ταύτιση με τα κόμματα της αριστεράς όπως το PFLP ή το DFLP (Δημοκρατικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης), ή σε μία υποθετική κοινωνία των πολιτών σε απόσταση από τα κόμματα. Καταλαβαίνω αυτήν την οπτική, και στα ταξίδια μου έχω βρεθεί σε θέση να τη μοιράζομαι στη βάση της «πολιτισμικής» εγγύτητας, αλλά αυτά τα κόμματα και αυτή η κοινωνία των πολιτών διατρέχονται από ταξικές αντιφάσεις που οι εν λόγω θεωρήσεις θέλουν να τις προσπερνούν ως δευτερεύουσες μπροστά στην εθνική κυριαρχία. Αλλά είναι μέσα από το γλωσσικό πλαίσιο (discours) αυτών των θεωρήσεων που καταλήγουμε να είμαστε –έτσι γενικά– αλληλέγγυοι, χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη τα παραπάνω.

Εγώ προσδένομαι στην ιδέα ότι οι κοινωνικές σχέσεις έχουν προτεραιότητα έναντι των πολιτικών ιδεολογιών και ότι, συναισθηματικά και διανοητικά ταυτόχρονα, πρέπει πάντα να προσπαθούμε να «εκκινούμε από τη βάση», κοινωνικά μιλώντας, πέρα από τις πολιτικές ταυτίσεις, για να καταλάβουμε τους αγώνες που ο υποτιθέμενα ένας και ενιαίος εθνικός αγώνας δήθεν περικλείει.

Στην ταύτιση με την Παλαιστίνη, με την ιδέα της Παλαιστίνης, διακριτές λογικές ανακύπτουν βάσει της τάξης, της σχέσης με την πολιτική, της εμπειρίας της συλλογικοποίησης, του πολιτισμικού κεφαλαίου κ.λπ. Αυτή είναι η εκεί συνθήκη, αλλά όμοια και εδώ σε μας, ως προς τις μορφές έκφρασης της αλληλεγγύης. Αυτές οι διαφορετικές λογικές δεν συναντιούνται, δεν οδηγούνται σε σύγκλιση ή ενότητα: είναι αντιφατικές, είναι σε σύγκρουση, με τρόπο λιγότερο ή περισσότερο αποκάλυπτο ή σιωπηρό.

Λίγα έχω να πω ως προς το «τι να κάνουμε». Μου φαίνεται σε κάθε περίπτωση ότι, περισσότερο από τις διαφορετικές πολιτικές στάσεις εντός του κινήματος αλληλεγγύης (το τι πιστεύουμε για τη Χαμάς, για τη «λύση του ενός κράτους» κ.α.), μας αναλογεί να θέσουμε ερωτήματα αναφορικά με τη σύνθεση και τις πρακτικές αγώνα που ξεπηδούν, ώστε, έπειτα να τοποθετηθούμε εντός του κινήματος —στο πνεύμα του «να φέρουμε τον πόλεμο σπίτι» και να επιτεθούμε στην υφιστάμενη τάξη πραγμάτων εκεί που βρισκόμαστε και, έτσι, να βάλουμε ένα τέλος στις σφαγές στη Γάζα.

Στη Γαλλία, το καπέλωμα και η ποδηγέτηση των πορειών αλληλεγγύης από τους πολιτικούς του La France Insoumise¹¹ και το λοιπό σινάφι, που εργαλειοποιούν «την παλαιστινιακή υπόθεση» χάριν των δικών τους συμφερόντων, ή ακόμα οι συλλογικότητες που βρίσκονται στη θέση του συνομιλητή με την εξουσία, αντικατοπτρίζουν κατά τη γνώμη μου μια ήττα της προλεταριακής τάξης –της μη-πολιτικής– του κινήματος που είχε εκδηλωθεί για παράδειγμα με ακόμα μεγαλύτερη ορμή κατά τη διάρκεια του πολέμου του 2014.

Συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε από τον zyg τον Οκτώβριο/Νοέμβριο του 2024

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

11. [ΣΤΜ] Πολιτικό κίνημα που ιδρύθηκε το 2016 από τον Jean-Luc Mélenchon που σήμερα κατέχει κεντρική θέση στη γαλλική πολιτική αριστερά.

